

מערך שיעור

בונים מדינה – איפה גרים אנשים ולמה

עוגני השיעור

שכבת גיל: כיתה ד'

ציר מוביל: מחלום להגשמה – מקימים מדינה

רעיון מרכזי: התפתחות והישגים מקום המדינה ועד היום – המדינה שלי במבט על: מקום המדינה ועד היום

נושא: פריסת יישובים – מרכז ופריפריה

מיומנויות:

חשיבה ביקורתית, עבודת צוות, ניתוח יתרונות וחסרונות אוריינות מרחבית

ערכים וסוגיות לדיון:

זיקה לארץ ושייכות, ערבות הדדית ובניית הארץ

בין-תחומיות: היסטוריה, גיאוגרפיה, אזרחות

מערך השיעור

פתיחה

מטרות: להמחיש לתלמידים את האתגר בהקמת יישובים חדשים במקומות מרוחקים מתוך אחריות ורצון לבנות מדינה לעם כולו.

מה עושים?

- שואלים: שמעתם פעם על עיר בשם **דימונה**? איפה היא נמצאת לדעתכם? איך נראתה כשהוקמה? למה אנשים בחרו לגור דווקא במדבר? מה צריך כדי להקים עיר חדשה – מים, כבישים, עבודה, חשמל?
- מקרינים **סרטון קצר על דימונה** (דקה 3:05–5:00). מבקשים לשים לב: איך נראית הסביבה? מה היה חסר בתחילת הדרך? מה האנשים הרגישו?
- לאחר הצפייה:
- אילו אתגרים היו לאנשים שבנו את דימונה? איך הם הצליחו להתגבר? למה נשארו ולא עזבו?
- סיכום ביניים: "ראינו את הסיפור של דימונה – עיר שקמה באמצע המדבר. האנשים שבנו אותה היו רחוקים מאוד מהמרכז, מהמקומות שבהם כבר היו ערים, כבישים ועבודה. למקומות הרחוקים האלה קוראים פריפריה."

למידה פעילה

מטרות: להכיר את המושגים מרכז ו-פריפריה, ולבחון את היתרונות והחסרונות של מגורים בכל אחד מהם. אחריות ורצון לבנות מדינה לעם כולו.

מה עושים?

1. זיהוי במפה:
מסמנים יחד את המרכז (תל אביב, ירושלים, חיפה) ואת הפריפריה (דימונה, קריית שמונה, מצפה רמון).
2. עבודה בקבוצות:
כל קבוצה מייצגת "תושבי מרכז" או "תושבי פריפריה" וממלאת טבלה (נספח 1)
3. שיתוף בכיתה:
כל קבוצה מציגה מסקנה אחת.
4. דיון מסכם:
למה חשוב שיהיו יישובים גם במרכז וגם בפריפריה? איך זה מחזק את המדינה?
5. סיכום ביניים:
כל מקום בארץ חשוב – במרכז ובפריפריה. האנשים שבחרו לגור רחוק עזרו לבנות מדינה חזקה ומאוזנת.

מה צריך?
מפה גדולה של
ישראל

דף עבודה
(נספח 1)

עיבוד וסיכום

מטרה: לחזק את ההבנה שההתיישבות בפריפריה היא ביטוי לאהבה לארץ, לעורר תחושת שייכות ותרומה למדינה.

מה עושים?

1. שיח כיתתי: מה למדנו על דימונה ועל אנשים שבחרים לגור רחוק מהמרכז? איך הם תורמים למדינה?
2. פעילות "המפה שבלב":
כל תלמיד בוחר מקום בארץ שהוא אוהב, כותב עליו מילה אחת (שייכות / אחריות / גאווה) ומדביק מדבקה בצורת לב על המפה הגדולה של ישראל.
3. מסכמים: "בכל מקום שבו אנשים בונים יישוב – הם עוזרים לבנות את המדינה."

להמשך המסע

שאלו בבית:

- למה המשפחה שלנו גרה דווקא כאן?
- מה הכי טוב במקום שאנחנו גרים בו?
- מה היינו רוצים לשפר?
- כתבו תשובה קצרה או ציירו תמונה.
- בשיעור הבא ניצור יחד מפת "היישובים של המשפחות שלנו".

צידה לדרך (נספחים)

רקע למורה:

- דימונה הוקמה בשנות ה-50 במסגרת עיירות הפיתוח בנגב.
- הפריפריה = אזורים רחוקים מהמרכז (נגב, גליל) הזקוקים לפיתוח ותשתיות.
- תושבי הפריפריה תורמים לביטחון, להתיישבות ולפיזור האוכלוסייה בארץ.
- המילה פריפריה פירושה – מקום שנמצא רחוק מהמרכז.
- בישראל, המרכז זה אזור תל אביב, ירושלים וחיפה – איפה שיש הרבה ערים, תחבורה, מקומות עבודה.
- הפריפריה זה הדרום (כמו דימונה, ירוחם, מצפה רמון) או הצפון (כמו קריית שמונה,

נספח 2: דף עבודה קבוצתי לתלמידים (בנוסף דף ההשוואה המלא לשימוש המורה)

מרכז ופירפיה

שמות חברי הקבוצה

הוראות

חשבו על היתרונות והחסרונות של מגורים במרכז הארץ לעומת הפירפיה. מלאו את הטבלה. לאחר מכן, נציג שישתף במסקנות שלכם בכיתה.

מרכז		פירפיה		תנאים
חסרונות	יתרונות	חסרונות	יתרונות	
				תעבורה
				קריאה
				אכל וסביבה
				אבירה
				שירותים (בתי ספר, חנויות)
				מרחק מהמרכז

דף עבודה בקבוצות – מרכז ופריפריה

הוראות לתלמידים:

חשבו על היתרונות ועל החסרונות של מגורים במרכז הארץ לעומת הפריפריה. מלאו את הטבלה. לאחר מכן, בחרו נציג שישתף במסקנות שלכם בכיתה.

מרכז

תחום	יתרון	חסרון
תחבורה		
קהילה		
טבע וסביבה		
עבודה		
שירותים (בתי ספר, חנויות)		
מרחק מהמרכז		

פריפריה

תחום	יתרון	חסרון
תחבורה		
קהילה		
טבע וסביבה		
עבודה		
שירותים (בתי ספר, חנויות)		
מרחק מהמרכז		

השוואה בין המרכז לפריפריה

תחום	יתרונות במרכז	יתרונות בפריפריה
תחבורה	תחבורה ציבורית מהירה ונוחה – רכבות, אוטובוסים, כבישים קצרים בין ערים	פחות עומס בכבישים, נסיעה רגועה, פחות פקקים
עבודה	הרבה מקומות עבודה, משרדים ומפעלים	פחות תחרות, הזדמנויות חדשות בתחומים כמו חקלאות, תיירות וטכנולוגיה מקומית
קהילה וחברה	אפשר להכיר הרבה אנשים חדשים, חיי חברה מגוונים	קהילה קטנה ומגובשת, כולם מכירים ועוזרים אחד לשני
טבע וסביבה	פארקים עירוניים, נגישות גבוהה לשירותים ירוקים	נופים טבעיים, שקט, אוויר נקי, מרחבים פתוחים
חינוך ותרבות	הרבה בתי ספר, מוזיאונים, הצגות ופעילויות	כיתות קטנות יותר, אירועי קהילה מקומיים
מחירים ודיור	קרוב למרכזים חשובים ולעבודה	מחירי דירות נמוכים יותר, אפשרות לבית גדול עם חצר
אורח חיים	חיים מהירים, קצב עירוני, גישה לשירותים בכל רגע	קצב חיים רגוע יותר, זמן למשפחה ולטבע